Vuoden 2027 eduskuntavaalien vaaliviranomaiset ja ulkomainonta

KH 23.11.2026 § 370
576/00.00.00.01/2026

Eduskuntavaalit toimitetaan sunnuntaina 18.4.2027. Ennakkoäänestys toimitetaan kotimaassa 7.4.–13.4.2027. Vaalien ulkomainonta suositellaan aloitettavaksi viikkoa ennen ennakkoäänestyksen alkamista eli 31.3.2027. Vaaleissa sovelletaan vaalilakia (714/1998) siihen myöhemmin tehtyine muutoksineen.

Vaalilain 15 §:n (20.5.2016/361) mukaan *kunnanhallituksen on hyvissä ajoin ennen vaaleja asetettava:*

1) *kutakin äänestysaluetta varten vaalilautakunta, johon kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja kolme muuta jäsentä sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme; sekä*
2) *laitoksessa toimitettavaa ennakkoäänestystä varten yksi tai useampi vaalitoimikunta, joihin kuhunkin kuuluu puheenjohtaja, varapuheenjohtaja ja yksi muu jäsen sekä tarpeellinen määrä varajäseniä, joita on kuitenkin oltava vähintään kolme.*

Vaaliviranomaisia koskevat kelpoisuus- ja esteellisyyssäännöt eduskuntavaaleissa ovat tiivistetysti seuraavat:

Keskusvaalilautakunta

Vuoden 2027 eduskuntavaaleissa keskusvaalilautakuntana toimii vuoden 2025 kuntavaaleissa valitun valtuuston asettama keskusvaalilautakunta.

Kelpoisuus
Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten että varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava kunnassa edellisissä kuntavaaleissa ehdokkaita asettaneita äänestäjäryhmiä.

Esteellisyys
Jäsenten ja varajäsenten esteellisyydestä on voimassa, mitä hallintolain 27–30 §:ssä säädetään. Koska keskusvaalilautakunta ei eduskuntavaaleissa huolehdi ehdokasasettelusta eikä ääntenlaskennasta, esteellisyystilanteet lienevät käytännössä harvinaisia.

Vaalilautakunta

Kelpoisuus
Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten että varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava niitä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita edellisissä (vuoden 2023) eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla kyseisen vaalipiirin ehdokas, mutta muita kieltoja ei ole. Oikeusministeriö kiinnittää kuntien huomiota siihen, että vaalilain 15 §:n 2 momentin sanamuotoa ”mahdollisuuksien mukaan” voidaan soveltaa myös siten, että jos puolueet eivät niille tehdystä pyynnöstä huolimatta nimeä riittävästi jäsenehdokkaita vaalilautakuntiin, jäseniksi voidaan nimetä myös muita kunnan luottamustoimeen vaalikelpoisia henkilöitä.

Esteellisyys

Hallintolain esteellisyyssääntelyä ei sovelleta vaalilautakunnan toimintaan. Tämä tarkoittaa, että jäseneksi tai varajäseneksi nimitetty voi toimia kaikissa vaalilautakunnan tehtävissä, kuitenkin yhtä poikkeusta lukuun ottamatta: vaalilautakunnan jäsenenä tai varajäsenenä oleva ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi ei saa toimia vaalilain 73 §:n 2 momentissa tarkoitettuna äänestäjän avustajana.

Vaalitoimikunta

Kelpoisuus
Jäsenten ja varajäsenten on oltava kuntalain mukaan vaalikelpoisia kunnan luottamustoimeen. Lisäksi sekä jäsenten että varajäsenten on mahdollisuuksien mukaan edustettava niitä puolueita, jotka asettivat ehdokkaita edellisissä (vuoden 2023) eduskuntavaaleissa siinä vaalipiirissä, johon kunta kuuluu. Jäsenenä tai varajäsenenä ei voi olla vaalien ehdokas eivätkä myöskään ehdokkaan puoliso, lapsi, sisarus tai vanhempi. Kelpoisuuteen vaikuttava ehdokkuus tarkoittaa ensisijaisesti ehdokkuutta siinä vaalipiirissä, mihin kunta kuuluu. Oikeusministeriö kiinnittää kuntien huomiota siihen, että vaalilain 15 §:n 2 momentin sanamuotoa ”mahdollisuuksien mukaan” voidaan soveltaa myös siten, että jos puolueet eivät niille tehdystä pyynnöstä huolimatta nimeä riittävästi jäsenehdokkaita vaalitoimikuntiin, jäseniksi voidaan nimetä myös muita kunnan luottamustoimeen vaalikelpoisia henkilöitä.

Esteellisyys
Hallintolain esteellisyyssääntelyä ei sovelleta vaalitoimikunnan toimintaan. Tämä tarkoittaa, että jäseneksi tai varajäseneksi nimitetty voi toimia kaikissa vaalitoimikunnan tehtävissä.

Vaalikelpoisuus kunnan luottamustoimeen

Kuntalain 71 §:n mukaan *vaalikelpoinen kunnan luottamustoimeen on henkilö:*

1) jonka kotikunta kyseinen kunta on;
2) jolla on jossakin kunnassa äänioikeus kuntavaaleissa sinä vuonna, jona valtuutetut valitaan tai vaali muuhun luottamustoimeen toimitetaan; ja
3) jota ei ole julistettu vajaavaltaiseksi.

Kuntalain 70 §:n 1 momentin mukaan *luottamustoimeen voidaan valita vain henkilö, joka on suostunut ottamaan toimen vastaan. Suostumus on asetettu valinnan edellytykseksi, joten se on annettava ennen valintaa.*

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien jäsenten ja varajäsenten poliittista edustavuutta tarkastellaan erikseen, näin tehdään myös tasa-arvolain soveltamisessa. Sekä varsinaisissa jäsenissä että varajäsenissä on siis oltava naisia ja miehiä kumpiakin vähintään 40 %. Vaalilautakunnan varajäsenet ja vaalitoimikunnan varajäsenet on asetettava siihen järjestykseen, jossa he tulevat jäsenten sijaan.

Vaalilautakuntien ja vaalitoimikuntien puheenjohtajien ja varapuheenjohtajien nimet ja yhteystiedot on ilmoitettava kunnan keskusvaalilautakunnalle.

Ulkomainonta

Eduskuntavaalien ulkomainonta suositellaan aloitettavaksi viikkoa ennen ennakkoäänestyksen alkamista eli 31.3.2027. Ulkomainospaikkoja valittaessa on otettava huomioon vaalilain säännökset, jotka edellyttävät,

että vaalimainoksia ei sijoiteta ennakkoäänestys- tai äänestyspaikalle tai niiden välittömään läheisyyteen siten, että niiden voitaisiin katsoa vaikuttavan äänestäjien valinnanvapauteen. Lähtökohtana voidaan pitää sitä, etteivät vaalimainokset näy vaalihuoneistoon taikka sen sisäänkäyntiin.

Kunnalla ei ole lakisääteisiä velvollisuuksia vaalimainonnan järjestämisessä. Kunnallinen vaalimainontakäytäntö on perustunut kuntien keskusjärjestöjen suositukseen ja sitä on noudatettu 1970-luvulta lähtien. Perusteena suositukselle on aikanaan ollut vaalimainonnan yhdenmukaistamisen tarve, kaupunki- ja maisemakuvalliset syyt sekä ympäristön siisteys. Vaalimainonnasta on muodostunut perinne, jolla voidaan katsoa olevan edelleen tiedotusarvoa. Kansalaiset ovat tottuneet siihen, että vaalien yhteydessä käytetään tällaista mainontaa. Vaalimainontaan liittyvät laillisuuskysymykset ovat koskeneet yleensä yhdenvertaisuusperiaatteen noudattamista eli tasapuolisuutta mainospaikkojen jaossa.

Kullekin ehdokkaita asettaneelle ryhmälle tulevan julistetilan sijainti, luettuna vasemmalta oikealle, tulisi määräytyä samassa järjestyksessä kuin ehdokaslistojen yhdistelmässä.

Vaalimainospaikkojen maksullisuus vaihtelee eri kunnissa. Suuntauksena on ollut, että kunnat pyrkivät kattamaan vaalimainoskehikosta ja niiden pystyttämisestä ja poistamisesta johtuvat kustannukset ehdokkaita asettaneilta ryhmiltä. Kuntaliitto ei ole antanut suosituksia vaalimainospaikkojen maksullisuudesta. Vaalien ulkomainonnan järjestäminen kunnan hallinnassa ja määräämisvallassa olevilla alueilla ei ole lakisääteistä toimintaa ja on kunnan vapaasti järjestettävissä.

Olennaista on, että kaikki ehdokkaita asettaneet ryhmät voivat varata saman määrän mainospaikkoja ja jos maksuja peritään, maksuilla katetaan määritellyt kunnalle aiheutuvat kustannukset ja maksut ovat samansuuruiset kaikille mainospaikkoja varanneille ryhmille.

EU:n asetus ((EU) 2024/900) poliittisen mainonnan avoimuudesta ja kohdentamisesta (niin kutsuttu TTPA-asetus) tuli sovellettavaksi lokakuussa 2025, ja sen noudattamista on valvottu Suomessa vuoden 2026 alusta lähtien. Asetus voi ulottua myös kuntiin, jos kunta tarjoaa maksullisia vaalimainontaan liittyviä palveluja. Jos kunta myy vaalimainospaikkoja maksua vastaan, kunnan on arvioitava, toimiiko se EU:n poliittisen mainonnan asetuksessa tarkoitettuna poliittisen mainonnan julkaisijana tai palveluntarjoajana.

Kunnat tarjoavat vaalien alla erilaisia mainos- ja kampanjointipaikkoja: perinteisiä ulkomainostelineitä, vaalimökkejä sekä esimerkiksi kaupunkien liikennelaitosten hallinnoimia mainospintoja. Asetuksen kannalta ratkaisevaa on, tarjotaanko näitä paikkoja maksutta ja tasapuolisesti kaikille ehdokkaille vai vastikkeellisesti.

- Maksutta ja tasapuolisesti kaikille tarjottavat perinteiset vaalimainostelineet jäävät asetuksen soveltamisalan ulkopuolelle.
- Maksullinen, “avaimet käteen” -periaatteella tarjottu mainospaikka voi sen sijaan tehdä kunnasta asetuksen tarkoittaman poliittisen mainonnan julkaisijan, jolloin siihen sovelletaan asetuksen avoimuus- ja huolellisuusvelvoitteita.

- Rajatapauksia ovat esimerkiksi maksulliset mainospaikat, joissa mainoksen asettaminen jää ehdokkaan tehtäväksi, sekä vaalimökit, joihin kiinnitetään mainoksia. Näissä arviointi on tapauskohtaista.

Merkitystä ei ole sillä, tarjotaanko palvelu omakustannehintaan vai nimellistä korvausta vastaan, eikä sillä, onko tarjoajana kunta vai kuntayhtymä – vastikkeen käsite on laaja. Asetus ei sen sijaan koske kunnan viralliseen vaaliviestintään liittyvää tiedottamista, kuten tietoa äänestyspaikoista tai -ajoista.

Vaalilain 56 §:n 1 momentissa on säädetty järjestyksestä ennakkoäänestyspaikassa ja siihen liittyen niin sanotusta vaalimainontakiellosta. Säännökset edellyttävät, että vaalimainoksia ei sijoiteta ennakkoäänestys- tai äänestyspaikalle ja niiden läheisyyteen siten, että niiden voitaisiin katsoa vaikuttavan äänestäjien vaalivapauteen. Yhtenä vaalimainontakiellon ulottuvuutta koskevana vähimmäisvaatimuksena voidaan pitää sitä, että vaalikampanjointi ja vaalimainonta eivät saa näkyä tai kuulua ennakkoäänestys- tai äänestyspaikkaan eikä sen ulko-ovelle/sisäänkäyntiin.

Mainoksen sijoittamiselle tarvitaan maanomistajan/haltijan suostumus. Kunta ei voi määrätä muiden kuin omistuksessaan ja hallinnassaan olevien alueiden vaalimainontapaikoista. Jos kunnan vaalimainoskehikkoja sijoitetaan myös yksityisille alueille, kunnan on saatava omistajan tai haltijan suostumus kehikkojen sijoittamiseen.

Tienvarsimainonnasta ja -ilmoittelusta säädetään maantielain (503/2005) 52 §:ssä. Maantielakia sovelletaan asemakaava-alueen ulkopuolella ja asemakaava-alueen liikennealueilla. Maantien käyttäjille tarkoitetut ulkomainokset on kielletty ilman tienpitoviranomaisen myöntämää lupaa. Edellä mainittu kielto ei koske esim. vaaleja koskevaa ilmoittelua. Mainos ja ilmoitus on laadittava ja sijoitettava siten, että se sopeutuu mahdollisimman hyvin ympäristöön. Ilmoitukset ja mainokset saa asettaa paikalleen aikaisintaan kuukautta ennen vaalipäivää, ja ne on poistettava viikon kuluessa vaalipäivästä.

Vaalimainonnassa on lisäksi otettava huomioon järjestyslain (612/2003) 6 §:ssä ja tieliikennelain (729/2018) 73 §:ssä säädetyt kiellot. Yleistä järjestystä ja turvallisuutta vaarantavan häikäisevän tai harhauttavan valon taikka liikenneohjauslaitetta muistuttavan tai muuten turvallisuutta vaarantavan mainoksen käyttäminen on kielletty. Tielle tai sen välittömään läheisyyteen ei saa asettaa merkkiä, kilpeä tai muuta laitetta, jonka voi erheellisesti käsittää liikennemerkiksi tai muuksi liikenteen ohjauslaitteeksi taikka joka voi huonontaa sellaisen näkyvyyttä.

Valmistelija — Henkilöstö- ja hallintosihteeri Päivi Alatalo 040 587 2490

Esittelijä — Vt. kaupunginjohtaja Säärelä Marjo Kemijärvi

Päätösehdotus

1. Kaupunginhallitus valitsee vuoden 2027 eduskuntavaaleja varten viisi (5) jäsentä ja viisi (5) varajäsentä äänestysalueen 001 Kemijärvi vaalilautakuntaan sekä kolme (3) jäsentä ja kolme (3) varajäsentä vaalitoimikuntaan. Varajäsenet asetetaan siihen järjestykseen, jossa he tulevat varsinaisten jäsenten sijaan.
2. Kaupunginhallitus nimeää jäsenistä vaalilautakunnan ja vaalitoimikunnan puheenjohtajat ja varapuheenjohtajat.
3. Kaupunginhallitus päättää, että ulkomainonta kaupungin omistamilla alueilla voidaan aloittaa 31.3.2027. Asiaan liittyvistä järjestelyistä

huolehtii kunnallistekniikan palvelut yhdyshenkilönään kunnallistekniikan työnjohtaja Aleksi Säynäjäkangas. Vaalimainostelineet tarjotaan käyttöön maksutta, taustalevyn hankinta on mainostajan vastuulla.

Päätös

Kaupunginhallitus päätti yksimielisesti jättää asian pöydälle.